

Checklist HGD

Intakefase

- Aanmelding:** Is de vraag inhoudelijk op de juiste plek? Is een diagnostisch traject nodig? Ben ik voldoende gekwalificeerd? Zijn de posities van betrokkenen conform de beroepscode?
- Vorbereiding intakegesprek:** Heb ik het dossier en andere relevante bronnen geanalyseerd? Is duidelijk met wie ik ga samenwerken, waartoe, wanneer en hoe? Vergt dit toestemming van de ouders en/of leerling?
- Context van de aanmelding:** Is de reden van aanmelding duidelijk? Zijn de vragen van direct betrokkenen helder? Zijn die in hun eigen bewoordingen genoteerd? Is er een 'vraag achter de vraag'? Heb ik zicht op de emoties die gepaard gaan met deze aanmelding? Zijn de wensen en verwachtingen van betrokkenen realistisch? Heb ik eventuele misverstanden rechtgezet?
- Overzicht:** Zijn zowel de problematische gedragingen en situaties als de positieve gedragingen en situaties die de leerling, school en ouders ervaren helder? Is er zicht op de overeenkomsten en verschillen in de belevingen van leerling, school en ouders?
- Relevante informatie uit de Voorgeschiedenis:** Heb ik de beschikbare info. geanalyseerd? Heb ik de ondernomen activiteiten en effecten daarvan geanalyseerd?
- Attributies, doelen en oplossingen van leerling, school en ouders:** Heb ik de attributies, doelen en oplossingen van alle betrokkenen besproken?
- Inschatten van de veiligheid:** heb ik de veiligheid van de leerling op school en van het kind/de jongere thuis ingeschat?
- Vraagstellingen van betrokkenen en diagnost:** Heb ik de vraagstellingen afgestemd op de vragen, wensen, verwachtingen, voorkeuren, attributies, doelen en oplossingen van de betrokkenen? Heb ik de vraagstellingen getypeerd als onderkendend, verklarend, veranderingsgericht, adviesgericht of evaluerend?
- Werkafspraken:** Is duidelijk wie wat doet, wanneer, hoe en waartoe? Begrijpen betrokkenen deze afspraken en de implicaties ervan?
- Feedback:** Heb ik betrokkenen om feedback gevraagd op mijn professioneel handelen? Heb ik hun feedback verwerkt tot aanbevelingen voor mijzelf en/of de instelling waar ik werkzaam ben?
- Zijn de uitgangspunten van HGD tot hun recht gekomen?**
- Heb ik een beknopt verslag van de intakefase gemaakt?**

Strategiefase

- Ordering van relevante informatie:** Heb ik de problematische en positieve kenmerken van de leerling, de onderwijsleersituatie en de opvoedings-situatie opgenomen in clusters? Heb ik informatie uit de voorgeschiedenis geanalyseerd? Heb ik de mate van ernst van de situatie ingeschat?
- Is onderzoek nodig of kan de leerling door naar de integratie/aanbevelings-fase?** Als onderzoek niet nodig is: is duidelijk welke informatie relevant is voor de integratie/aanbevelingsfase?
- Als onderzoek nodig is:** Heb ik hypothesen geformuleerd? (Heb ik daarbij recente wetenschappelijke kennis benut? Zijn de hypothesen waarschijnlijk? Zijn de begrippen en verbanden in de hypothesen te toetsen? Heb ik alternatieve hypothesen geformuleerd? Betreffen de hypothesen zowel de leerling als diens onderwijsleer- en opvoedingssituatie? Heb ik meerdere hypothesen geformuleerd en een gepast aantal geselecteerd? Heb ik de consistentie tussen de clusters en hypothesen bewaakt en cirkelredeneringen voorkomen?) Heb ik de (voor de advisering) relevante hypothesen geselecteerd met de 'als-dan-redenering'? Heb ik de geselecteerde hypothesen omgezet in onderzoeksvragen?
- Afronding strategiefase:** Is de strategiefase consistent met de intakefase? (Past het diagnostisch traject bij de reden van aanmelding, vragen, wensen, verwachtingen, belevingen, attributies, doelen en oplossingen van betrokkenen? Passen de onderzoeksvragen bij de vraagstellingen die aan het einde van de intakefase zijn geformuleerd?) Heb ik het diagnostisch traject besproken met betrokkenen? (Begrijpen ze waarom we doorgaan naar de integratie/aanbevelingsfase, de relevantie van de onderzoeksvragen en de implicaties van mogelijke antwoorden? Gaan ze akkoord met de onderzoeksvragen? Geven ze toestemming voor het beantwoorden ervan?) Is duidelijk wie wat gaat doen, hoe, wanneer en waartoe?
- Zijn de uitgangspunten van HGD tot hun recht gekomen?**

Onderzoeksfase

- Begrippen in de onderzoeksvraag:** Heb ik duidelijk omschreven wat ik precies wil vaststellen en de begrippen zodanig geëxpliciteerd dat ze vast te stellen zijn?
- Keuze van onderzoeksmiddelen:** Heb ik geschikte onderzoeksmiddelen gekozen? Is het onderzoeksmiddel psychometrisch sterk (bij een genommerde test of vragenlijst: is dit instrument voldoende objectief, betrouwbaar en valide; past de normering bij kenmerken van deze leerling?; bij een observatie, interview, dossieranalyse of projectieve techniek: levert dit onderzoeksmiddel geobjectiveerde info)? Zijn de baten (diagnostische, adviserende waarde) hoger dan de kosten (tijd, geld, belasting van betrokkenen)? Onderzoek ik niet meer dan strikt noodzakelijk? Bij een veranderingsgerichte onderzoeksvraag: is helder welke factor wordt beïnvloed en welk doelgedrag we willen waarnemen? Als de onderzoeksvraag gaat over wisselwerking: observeer ik de leerling in de context waar het probleem zich voordoet en opgelost moet worden? Praat ik over afstemming in de onderwijsleer- en opvoedingssituatie? Benut ik een kijkwijzer als kader voor observatie en gesprek?
- Formuleren van toetsingscriteria:** Zijn ze helder geformuleerd en ontleend aan de handleiding van het instrument, het theoretisch kader van de hypothese en/of mijn praktijkervaringen en persoonlijke opvattingen?
- Informeren van betrokkenen:** Zijn betrokkenen geïnformeerd over en geven ze gericht toestemming voor de onderzoeksoptzet? Zijn ze op de hoogte van de implicaties van mogelijke antwoorden?
- Verzamelen van onderzoeksgegevens:** Is het verzamelen van de gegevens goed verlopen (heb ik het onderzoeksmiddel toegepast zoals bedoeld; waren er onvoorziene omstandigheden; was er een antwoordtendens; was de observatie representatief; kan ik waarde hechten aan de gegevens)?
- Interpreten van onderzoeksgegevens en beantwoorden van onderzoeksvragen:** Betrek ik de psychometrische kenmerken van het onderzoeksmiddel bij de interpretatie van de gegevens die ermee verzameld zijn? Benut ik info uit zowel het proces als het product? Heb ik elke onderzoeksvraag beantwoord (waarbij "weet ik niet" ook als antwoord geldt)? Is het type antwoord afgestemd op het type onderzoeksvraag? Is de besluitvorming inzichtelijk voor betrokkenen?
- Zijn de uitgangspunten van HGD tot hun recht gekomen?**

Integratie/aanbevelingsfase

- Integratief beeld:** Past het beeld bij de context van de aanmelding (intake) en bij de clusters (strategie)? Heb ik de antwoorden op de onderzoeksvragen erin opgenomen (onderzoek)? Bevat het beeld zowel belemmerende en risicofactoren als bevorderende en protectieve factoren van de leerling, onderwijsleer- en opvoedingssituatie?
- Doelen:** Is duidelijk welke factoren van de leerling, onderwijsleer- en opvoedingssituatie we willen en kunnen veranderen? Heb ik een onderscheid gemaakt tussen het langetermijnperspectief en de kortetermijndoelen? Zijn de kortetermijndoelen SMARTI en KIJS?
- Behoeften:** Zijn de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsbehoeften van de leraar en de ouders benoemd? Heb ik de gekozen hulpzinnen gekoppeld aan een 'kort snel doel' en van een inhoudelijke aanzet voorzien?
- Onderbouwing van de aanbevelingen:** Zijn de aanbevelingen duidelijk? Zijn de argumenten voor en tegen de aanbevelingen helder?
- Prioritering aanbevelingen (indien van toepassing):** Heb ik de aanbevelingen geordend van 'max. wenselijk' tot 'min. noodzakelijk'? Indien nodig: is de ondergrens van het overleg (in de adviesfase) helder: wat moet er in het belang van de leerling minimaal gebeuren?
- Zijn de uitgangspunten van HGD tot hun recht gekomen?**

Adviesfase en evaluatie diagnostisch proces

- Vorbereiding:** Weten betrokkenen wie erbij zijn, hoelang het gesprek duurt en wat de doelen zijn? Is het gesprek met betrokkenen apart of tezamen? Als samen: is de volgorde conform mijn beroepscode? Hebben de betrokkenen toestemming gegeven voor het uitwisselen van info die hen aangaat? Indien nodig: heb ik de aanbevelingen geordend van 'max. wenselijk' tot 'min. noodzakelijk'? Indien nodig: zijn de grenzen aan het overleg en mijn professionele opstelling in het gesprek helder?
- Inleiding:** Heb ik de doelen van dit gesprek helder verwoord? Heb ik de leerling, leraar en ouders gevraagd wat hun doelen voor het gesprek zijn? Is de opbouw van het gesprek afgestemd op hun voorkeur?
- Bespreken van het integratieve beeld:** Is het integratieve beeld 'op maat' besproken? Heb ik onderscheid gemaakt tussen 'geobjectiveerde gegevens' en 'subjectieve opvattingen'? Heb ik de vragen van iedereen beantwoord? Begrijpt en herkent men het beeld: klopt het; is men het ermee eens? Heeft men nog aanvullingen? Is er voldoende consensus over het beeld om door te gaan naar de doelen?
- Bespreken van de doelen:** Heb ik onderscheid gemaakt tussen een concreet kortetermijn- en een langetermijnperspectief? Hebben de doelen betrekking op de leerling en diens onderwijsleer- en opvoedingssituatie? Zijn de voorkeuren van de leerling, school en ouders betrokken in de doelen? Zijn de kortetermijndoelen voldoende SMARTI? Zijn de doelen positief geformuleerd, geconcretiseerd met degenen die ze aangaan en gekoppeld aan behoeften en aanbevelingen?
- Bespreken van de aanbevelingen:** Heb ik de aanbevelingen en de argumenten (voor én tegen) op maat besproken? Begrijpen de betrokkenen de rol van de argumenten in de besluitvorming? Heb ik hun voorkeuren, wensen en verwachtingen op de juiste manier verwerkt? Indien van toepassing: is de keuzeruimte duidelijk? Weten betrokkenen dat ze moeten kiezen binnen de marges van 'max. wenselijk' tot 'min. noodzakelijk'? Zijn de gevolgen van bepaalde keuzes duidelijk?
- Kiezen van één of meer aanbevelingen:** Is duidelijk wie waarover beslist (wie maakt de keuze over het onderwijs en de ondersteuning op school; wie beslist over de opvoeding en de ondersteuning thuis of in de jeugdhulp)? Hebben leerling, school, ouders een weloverwogen keuze uit de aanbevelingen kunnen maken? Zijn mogelijke belemmeringen opgespoord, benoemd en 'opgeruimd'? Indien van toepassing: werd er gekozen binnen de marges van 'max. wenselijk' en 'min. noodzakelijk'? Indien van toepassing: kan ik als belangenbehartiger van de leerling akkoord gaan met de keuzes van de betrokkenen; is de veiligheid op school en thuis voldoende gewaarborgd? Is het uiteindelijke advies duidelijk en heeft het voldoende draagvlak?
- Afspraken voor het vervolg:** Zijn de afspraken in overleg geformuleerd? Heeft degene die de afspraak aangaat zich hiermee akkoord verklaard, omdat ze voor hem wenselijk én haalbaar zijn? Zijn de afspraken helder: is duidelijk wie, wat gaat doen, waarom/waartoe, hoe en (voor) wanneer?
- Evaluatie diagnostisch proces:** Is het diagnostisch proces conform de uitgangspunten en fasen van HGD verlopen? Heb ik het met de betrokkenen samen geëvalueerd (zijn ze tevreden over de inhoud van het proces, de samenwerking en bejegening tijdens het proces; zijn er afspraken gemaakt over de evaluatie van het advies en de terugkoppeling daarvan naar de diagnost)?
- Zijn de uitgangspunten van HGD tot hun recht gekomen?**

Uitvoeren advies (interventiefase) en evaluatie advies